

Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya 2010

COORDINADOR DE LA MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2010

Santana Garcia, Joan Antoni

COORDINADORS DELS CAPÍTOLS

Riudor Pons, Xavier

Santana Garcia, Joan Antoni

ÍNDEX D'AUTORS

Boada Jané, Cristina

Castell Castells, Pere

Ferrer Riu, Roser

Ferrer Trullols, Lluís

Herrera Aragón, Diego

Mallfrè Conesa, David

Mas Martín, Eva

Miñarro Acosta, Eva

Prior Prior, Inma

Olivella Pedrola, Marta

Villar Rico, Virginia

Vives Campdepadrós, Matias

SUPORT TÈCNIC

Graell Gabriel, Marta

Mañas Mampel, Maria Teresa

Sanosa i Llinares, Carles

RESPONSABLE DE L'EDICIÓ

Salvà Yenes, Yolanda

© Generalitat de Catalunya
Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
Diputació, 284
08009 Barcelona
Tel. 93 270 17 80
Adreces a Internet: www.ctesc.cat
www.larevistactesc.cat
www.observatori-ctesc.cat
A/e: ctesc@gencat.cat

Barcelona, novembre de 2011

Disseny gràfic: IMF
ISSN: 2013-5440
D.L.: B. 40369-2011

PRESENTACIÓ

PRESENTACIÓ

Aquesta *Memòria Socioeconòmica i Laboral de Catalunya* del Consell de Treball, Econòmic i Social (CTESC), corresponent al 2010, va ser aprovada en la sessió extraordinària del Ple del Consell que tingué lloc el 29 juny de 2010. També inclou l'*Informe sobre la situació del treball autònom a Catalunya* durant el 2010.

En ambdós documents es dona compliment, en temps i forma, al mandat que li estableix la Llei del Consell del 2005. Però en cap cas s'ha d'entendre com que han estat fets per atendre formalment un tràmit obligatori, tot al contrari.

Aquesta Memòria recull l'anàlisi i la interpretació que fan les organitzacions empresarials, sindicals, de l'economia social, la pesca i l'agricultura de Catalunya, juntament amb un prestigiós grup d'experts que formen el Consell, de la realitat catalana durant l'any 2010. I ho han fet a partir de l'objectivitat de les dades estadístiques, obtingudes de fonts de reconeguda solvència o bé mitjançant l'elaboració pròpia d'aquestes. El document també incorpora les conclusions i les previsions de futur que es desprenen d'aquesta situació.

El llarg període de recollida, tractament, avaluació de les dades i redacció del conjunt de la Memòria ha estat presidit, com és ja habitual, per la voluntat de trobar explicacions i proposicions conjuntes als factors socioeconòmics, laborals i socials que s'han produït durant aquest any. Voluntat que ha permès donar a llum aquest treball rigorós que posseeix un alt valor afegit.

L'any 2010 té com a dimensions més rellevants en l'àmbit econòmic un creixement encara molt feble, pel que fa al mercat de treball, una reducció del ritme de destrucció d'ocupació i del creixement de l'atur i, amb relació a les polítiques socials, l'augment de la pressió a la qual es veuen sotmeses fruit de l'increment de la demanda de serveis i la contenció de la despesa.

Un creixement econòmic lleugerament positiu, però feble, perquè la xifra de tancament del PIB català va ser d'un modest 0,1%. Tot i ser un registre molt reduït, millora substancialment el de l'any anterior, ja que es venia de la caiguda més important viscuda en els darrers anys (el 4%). Aquest resultat es deu al bon funcionament de la demanda exterior (exportacions i turisme), que va créixer en la quantitat suficient per compensar el descens de la demanda interna.

Una demanda interna on l'augment del consum de les llars de l'1,7%, que es va materialitzar a costa de l'estalvi familiar, ha agafat el relleu del paper de la despesa pública, que enguany ha estat del 0,2%. No obstant això, la caiguda de la formació bruta de capital fix arrossegada, sobretot, per la inversió en béns de construcció (-10,6%), ha conduït la demanda interna fins al descens global del -0,3%.

Des del punt de vista econòmic l'any 2010 s'ha caracteritzat per la successió de dues estratègies d'actuació del sector públic davant de la crisi clarament diferenciades. Fins al mes de maig el sector públic va continuar desenvolupant l'actuació anticíclica d'estímul econòmic que havia protagonitzat durant l'any 2009 (tant pel que fa a la inversió com a la despesa pública), però a partir d'aquest moment l'orientació general de la política econòmica en la zona euro es va decantar vers la prioritització de la contenció del dèficit i de l'endeutament públic. Això va conduir a un alentiment en el procés de recuperació.

La indústria i els serveis han començat la seva recuperació amb l'1'8% i el 0,4% respectivament. No obstant això, la indústria encara es troba lluny de recuperar els nivells de VAB de precrisi i poder crear ocupació neta. Per contra, la construcció continua en un context de forta correcció que no creiem que se solucioni tampoc enguany.

Tanmateix l'any 2010 ha continuat comportant la reducció de l'ocupació. Aquest vegada en l'1'8%, un percentatge també molt inferior al 8,9% de l'any anterior, però que ha fet que la taxa d'atur pugés fins al 17'9%. Sectorialment només els serveis van ser capaços de crear ocupació neta, en un modest percentatge del 0'4%.

Aquest feble creixement mancat de la força necessària per crear ocupació neta s'ha desenvolupat, a més, en un context de restricció del crèdit al consum i les activitats productives –fins i tot superior al del conjunt de l'Estat– que ha dificultat la recuperació.

Com ja va succeir l'any passat, la productivitat aparent del factor treball ha millorat. Aquest any la millora ha estat del 2,6% i en els costos laborals unitaris d'un 3%. Aquest cop l'explicació més evident cal trobar-la en la reducció de l'ocupació i en la variació positiva del PIB, tot i que aquesta última ha estat molt modesta. Al mateix temps, el moderat creixement dels salaris, el 0,6%, va ser inferior a la variació del deflactor del PIB (1%).

Aquesta millora s'ha reproduït en tots els sectors i hauria de ser el punt de partida d'una recuperació més estable i duradora, com també ho és el bon funcionament del sector exterior.

La menor intensitat de la crisi té el seu reflex en una estabilització a la baixa del mercat de treball. No obstant això, l'afectació de la crisi sobre el mercat de treball no ha estat homogènia, ja que ha afectat més els homes que les dones; més les persones amb contractes temporals que els fixos; les persones amb menys formació que les formades; les persones joves que les més grans; les persones estrangeres que les autòctones i unes branques de la producció que altres. Hi ha dues magnituds que han crescut com a conseqüència de la crisi i són la contractació a temps parcial (3,2%) i l'atur de llarga durada, que arriba fins al 45,1%.

Sembla evident que les ocupacions que han resistit siguin les de major qualitat i estabilitat i, en conseqüència, seria positiu que el procés necessari de recuperació econòmica i laboral no tornés a reproduir els defectes i febleses del que ens ha portat fins a aquesta crisi.

D'altra banda, la Memòria constata que gràcies als estabilitzadors econòmics, com ara les prestacions d'atur (contributives i assistencials), la renda mínima d'inserció (RMI) o les prestacions de la Seguretat Social, les millores específiques que s'han produït han fet que la cohesió social no se'n ressentís. Tot i així l'increment de la demanda, associada als fenòmens socials que s'han desenvolupat durant el 2010, juntament amb el gir de les polítiques de contenció de la despesa pública estan tensant de forma molt evident els sistemes de protecció social: educació, sanitat i serveis socials, que han funcionat bé.

Per primera vegada en deu anys, la població estrangera disminueix. L'avenç del cens a l'1/1/2011 assenyalava la reducció de més de 15.000 persones immigrants en relació amb la mateixa data del 2010. Si bé aquest descens pot comportar a curt termini un alleujament de les tensions del sistema de protecció social, trenca una tendència positiva al rejuveniment de la nostra població, molt necessària per oferir més garanties de sostenibilitat al nostre sistema.

Evolució de futur

El CTESC també efectua en aquest apartat les seves previsions, que, per al conjunt de l'any 2011, situa en un creixement feble del PIB. Per bé que s'albira que la mitjana anual se situarà una mica per sota de l'1%, aquesta xifra és a totes llums insuficient per garantir la recuperació de l'ocupació.

En aquest sentit, i un cop constatat el que ha succeït durant el 2010, el Consell considera que no es poden dipositar les expectatives de recuperació exclusivament en el sector exterior, doncs malgrat que ha de tenir una importància estratègica crucial i creixent en el model de creixement i en la millora de la competitivitat de l'economia catalana, per si sol aquest factor no podrà suplir la demanda interior.

La intensitat de l'estratègia dirigida a la consolidació fiscal que demanden les autoritats polítiques i econòmiques de la zona euro serà fonamental a l'hora d'aconseguir que la demanda interna contribueixi, o no, al no deteriorament excessiu de l'ocupació i amb ella dels sistemes de protecció social.

Les possibilitats de recuperació econòmica estaran associades a tres factors fonamentals i, alhora, complementaris:

1. L'èxit de la reestructuració i la recapitalització del sistema financer. Sense resoldre aquesta qüestió i sense que flueixi adequadament el crèdit la recuperació pot perillar.
2. L'èxit en les reformes estructurals desenvolupades durant el 2010 i les que s'anuncien per al 2011 que afavoreixin el creixement sostenible de l'activitat econòmica.
3. L'adopció de reformes estructurals que facilitin i incentivin el creixement de la productivitat total dels factors, i això implica reformar no només el mercat de treball, sinó també el sistema educatiu, el sector energètic, la negociació col·lectiva, les polítiques actives d'ocupació, i en general el funcionament dels mercats.

Tanmateix existeixen altres factors que, tot i que no són controlables des de Catalunya, poden generar també ombres i incerteses al voltant de la recuperació. Entre aquests elements es troben la superació dels desequilibris en el sistema financer; la correcció progressiva dels dèficits fiscals en els propers anys, especialment en el context europeu; i l'evolució dels preus de les matèries primeres. Tot plegat en un context d'incertesa internacional que resulta complicat de preveure i que modularà enormement la nostra capacitat d'afrontar els reptes que hem d'assumir i la nostra capacitat de recuperació davant la crisi.

Alguns factors estratègics per a una recuperació sostenible:

El primer factor clau és l'educació. La reducció i manca de recursos que s'ha anunciat pot afectar la qualitat del sistema i condicionar el desplegament de la Llei d'educació. En aquest context, s'ha d'apostar per l'eficiència del sistema a l'efecte d'aconseguir reduir les taxes de fracàs i abandonament escolar. De tota manera, la crisi aporta alguns indicadors positius que previsiblement es mantindran: increment d'estudiants en tots els nivells formatius, reducció dels indicadors d'abandonament prematur, increment del reconeixement social de la formació, etc. De la mateixa manera, el 2011 pot ser un any rellevant per a la millora de la flexibilitat del sistema educatiu, tant pel que fa a l'entrada i la continuïtat, com en el retorn al sistema. Amb aspectes com ara l'adaptació del 4rt curs d'ESO; la flexibilització de les passarel·les entre estudis; la integració dels subsistemes de formació professional i la millora de l'alternança entre formació i treball.

El mercat del treball és una peça important en l'ajust actual. En aquest sentit, la negociació col·lectiva és també un factor clau per encaminar correctament la reestructuració de la nostra economia, en la mesura que un acord entre els agents econòmics i socials esdevé fonamental per tal d'assolir objectius com ara la recuperació de l'ocupació, més adaptabilitat interna a l'empresa i una millora de la productivitat i de les quotes de mercat de les empreses.

Un factor essencial de modulació del mercat de treball han de ser les polítiques actives d'ocupació. Caldrà aproximar els perfils de la població aturada als nous requeriments de les empreses, així com també millorar molt significativament l'avaluació dels resultats d'aquestes polítiques, cercant en tot moment l'eficiència i la seva idoneïtat.

Un altre element també cabdal és la inversió en R+D+i. No obstant això, tot i que existeix un consens total en la necessitat de desplegar un model productiu de major qualitat, es preveuen dificultats objectives per mantenir tant la despesa pública en recerca com la inversió en innovació. Aquesta nova situació podria fer perillar el Pacte nacional per a la recerca i la innovació.

Finalment, el darrer factor clau és l'Estat del benestar. En aquest sentit, l'evolució a la baixa de la pressió demogràfica, motivada pels efectes que la crisi econòmica produirà sobre la població recentment immigrada no és previsible que compensi ni l'increment de la tendència a l'augment de la demanda de serveis i prescripcions socials, ni la disminució dels recursos públics.

Cal, doncs, afrontar aquesta nova situació incorporant amb major contundència i vigor una línia d'actuació centrada en una major eficiència dels mecanismes del sistema de protecció social i la potenciació del control de la despesa més que la seva reducció, atès que encara hi ha força necessitats socials insuficientment cobertes i el nostre nivell de despesa és inferior a la mitjana dels països de la UE i l'OCDE. Aquesta solució és

vàlida en casos com ara el sistema sanitari, on les TIC, la millora del model de prestacions i la disminució de la despesa farmacèutica, combinades adequadament, poden permetre augmentar l'eficiència del sistema.

No obstant això, en altres camps, com ara l'augment de la vulnerabilitat i l'exclusió social, la recepta resulta més difícilment aplicable i cal advertir que es podria produir una erosió de la qualitat dels serveis socials, un alentiment del desplegament del sistema català per a l'autonomia i l'atenció a la dependència i un increment del risc de caure en la pobresa si les actuacions es veuen fortament afectades per les restriccions pressupostaries.

Per últim, és precís senyalar que aquesta Memòria no hagués pogut assolir el contingut i la complexitat que té sense la contribució de totes les persones que componen l'equip tècnic i de suport del CTESC. Cal reconèixer i agrair-los el seu esforç i dedicació.

Així mateix, han estat igualment decisives per aconseguir-ho l'experiència i la participació proactiva dels membres del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya, mitjançant les nombroses sessions de les seves comissions específiques i, com no, de la Comissió Executiva.

Amb totes aquestes aportacions s'ha elaborat la *Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya* del Consell de Treball, Econòmic i Social (CTESC) de l'any 2010, que reflecteix alhora els detalls d'un període de feble recuperació econòmica, insuficient per crear ocupació neta, del seu impacte negatiu sobre el nostre teixit econòmic i social, de la nostra situació i les incerteses que ens envolten, així com de les fortaleses que posem i sobre les quals s'haurà d'insistir i treballar per fer front a la crisi econòmica i superar-la.

Josep Maria Rañé
*President del Consell de Treball,
Econòmic i Social de Catalunya*

Barcelona, Juny de 2011